

İşletim Sistemleri

Hazırlayan: M. Ali Akcayol
Gazi Üniversitesi
Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

Bu dersin sunumları, "Abraham Silberschatz, Greg Gagne, Peter B. Galvin, Operating System Concepts 9/e, Wiley, 2013." kitabı kullanılarak hazırlanmıştır.

Konular

- **Process senkronizasyonu**
- Kritik bölüm problemi
- Peterson çözümü
- Senkronizasyon donanımı
- Mutex kilitlemeleri
- Semaforlar
- İzleyiciler
- Alternatif yaklaşımlar

Process senkronizasyonu

- **Cooperating process**'ler diğer process'leri etkilerler veya diğer process'lerden etkilenirler.
- Cooperating process'ler **paylaşılmış hafıza alanıyla** veya **dosya sistemleri** ile veri paylaşımı yaparlar.
- **Paylaşılmış veriye eşzamanlı erişim tutarsızlık problemlerine** yol açabilir.
- **Paylaşılmış veri üzerinde işlem yapan process'ler arasında veriye erişimin yönetilmesi** gereklidir.
- Paylaşılan veriye erişim **üretici-tüketici (producer-consumer)** problemi olarak modellenebilir.

3

Process senkronizasyonu

- Üretici ve tüketici processler için örnek kod aşağıda verilmiştir.

```
while (true) {  
    /* produce an item in next_produced */  
  
    while (counter == BUFFER_SIZE)  
        ; /* do nothing */  
  
    buffer[in] = next_produced;  
    in = (in + 1) % BUFFER_SIZE;  
    counter++;  
}
```

Yeni eleman eklendi.

```
while (true) {  
    while (counter == 0)  
        ; /* do nothing */  
  
    next_consumed = buffer[out];  
    out = (out + 1) % BUFFER_SIZE;  
    counter--;  
  
    /* consume the item in next_consumed */  
}
```

Bir eleman alındı.

- **counter** değişkeninin değeri buffer'a yeni eleman eklendiğinde artmakta, eleman alındığında azalmaktadır.

4

Process senkronizasyonu

```
while (true) {  
    /* produce an item in next_produced */  
  
    while (counter == BUFFER_SIZE)  
        ; /* do nothing */  
  
    buffer[in] = next_produced;  
    in = (in + 1) % BUFFER_SIZE;  
    counter++;  
}
```

```
while (true) {  
    while (counter == 0)  
        ; /* do nothing */  
  
    next_consumed = buffer[out];  
    out = (out + 1) % BUFFER_SIZE;  
    counter--;  
  
    /* consume the item in next_consumed */  
}
```

- İki örnek ayrı ayrı doğru olsa da eşzamanlı doğru çalışamayabilirler.
- `counter=5` iken `counter++` ve `counter--` deyimlerinin aynı anda çalıştığını düşünelim.
- Farklı zaman aralıklarında çalışmış olsalardı `counter=5` olacaktı.

5

Process senkronizasyonu

- `counter++` için makine komutları aşağıdaki gibi olabilir.

```
register1 = counter  
register1 = register1 + 1  
counter = register1
```

- `counter--` için makine komutları aşağıdaki gibi olabilir.

```
register2 = counter  
register2 = register2 - 1  
counter = register2
```

- `register1` ve `register2` aynı (AC) veya farklı register olabilir.

6

Process senkronizasyonu

- `counter++` ve `counter--` için sıralı zaman aralıklarında yapılan mikroişlemler aşağıdaki gibi olabilir.

T_0 :	producer	execute	$register_1 = counter$	$\{register_1 = 5\}$
T_1 :	producer	execute	$register_1 = register_1 + 1$	$\{register_1 = 6\}$
T_2 :	consumer	execute	$register_2 = counter$	$\{register_2 = 5\}$
T_3 :	consumer	execute	$register_2 = register_2 - 1$	$\{register_2 = 4\}$
T_4 :	producer	execute	$counter = register_1$	$\{counter = 6\}$
T_5 :	consumer	execute	$counter = register_2$	$\{counter = 4\}$

- Yukarıdaki sırada buffer'daki eleman sayısı **4 olarak görülür**, ancak **gerçekte buffer'daki eleman 5 tanedir**.
- T_4 ile T_5 yer değiştirirse buffer'daki **eleman sayısı 6 olarak görülecektir**.
- İki process aynı anda `counter` değişkeni üzerinde işlem yaptığından sonuç yanlış olmaktadır.

7

Process senkronizasyonu

- Aynı değişkene **çok sayıda process'in erişmesi** durumunda sonuç değer erişim sırasına bağlı olarak değişecektir (**race condition**).
- Paylaşılan bir değişkene **aynı anda sadece bir process'in erişimi** sağlanmak zorundadır (**process synchronization**).
- Günümüzde işletim sistemlerinin farklı kısımlarındaki **process'lerin aynı veriye erişiminde senkronizasyon** yapılmak zorundadır.
- Multicore işlemcilerde çalışan multithread uygulamalarda da process senkronizasyonu yapılmak zorundadır.

8

Konular

- Process senkronizasyonu
- **Kritik bölüm problemi**
- Peterson çözümü
- Senkronizasyon donanımı
- Mutex kilitlemeleri
- Semaforlar
- İzleyiciler
- Alternatif yaklaşımlar

9

Kritik bölüm problemi

- Bir sistem, $\{P_0, P_1, \dots, P_{n-1}\}$ şeklinde n tane process'e sahip olsun.
- **Her process**, ortak değişkenler, tablolar veya dosyalar üzerinde işlem yapan **kritik bölüme sahip olabilir**.
- Bir process kendi kritik bölümünü çalıştırırken diğer process'lerin kendi kritik bölümlerini çalıştırmamaları zorunludur.
- **Aynı anda iki process kritik bölümünü çalıştırmamalıdır**.
- Kullanılan protokoller ile **her process kritik bölümüne girmek için izin istemektedir**.
- Kritik bölümden sonra çıkış bölümü de yer alabilir.
- Örnekte, **entry section** giriş izni için kullanılır.

```
do {  
    entry section  
    critical section  
    exit section  
    remainder section  
} while (true);
```

10

Kritik bölüm problemi

- Kritik bölüm probleminin çözümü aşağıdaki üç gereksinimi sağlamak zorundadır:
 - **Mutual exclusion (karşılıklı dışlama):** Bir P_i process'i kritik bölümünü çalıştırıyorsa diğer process'lerin hiç birisi kritik bölümlerini çalıştıramazlar.
 - **Progress:** Hiçbir process kritik bölümünü çalıştırmıyorsa, kritik bölüme girmek isteyenlerden (remainder section çalıştırmayanlar arasından) bir tanesinin kritik bölüme girmesine izin verilir.
 - **Bounded waiting (sınırlı bekleme):** Bir process kritik bölüme giriş izni istedikten sonra ve izin verildikten önceki aralıkta, kritik bölüme giriş izni verilen process sayısının sınır değeri vardır. kritik bölgeye girmek isteyen process'in bekleme süresi sınırlandırılmalıdır
- İşletim sisteminde **açık durumdaki tüm dosya listesi için kernel veri yapısı oluşturulur.**
- İki process aynı anda dosya açma veya kapatma işlemi yaptığında bu listeye erişimleri gerekir (race condition).

Bir işlem kritik bölümüne girmek için bir talepte bulunduğundan sonra ve bu talep kabul edilmeden önce diğer işlemlerin kendi kritik bölümlerine girmelerine kaç kez izin verildiğine ilişkin bir sınır mevcut olmalıdır.

At a given point in time, many kernel-mode processes may be active in the operating system. As a result, the code implementing an operating system (kernel code) is subject to several possible race conditions

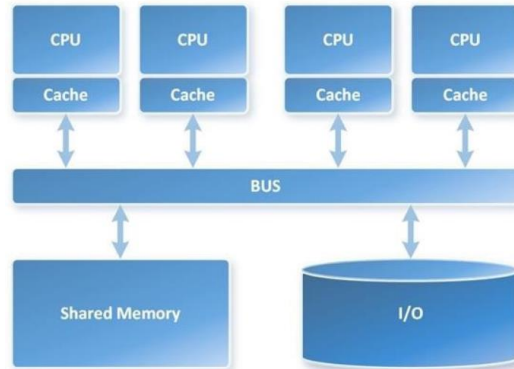
Kritik bölüm problemi

- **Hafıza tahsis edilmesi ve interrupt işlemleri gibi işlemler race condition** içeren örneklerdir.
- **Kritik bölüm yönetimi için iki yaklaşım vardır:** kesintiye uğrayabilir
 - **Preemptive kernel:** Bir process **kernel mode'da çalışırken sonsuz öncelikli** (preemptive) olabilir. öncelik process'e geçiş olabilir
 - **Nonpreemptive kernel:** Bir process **kernel mode'da çalışırken sonsuz öncelikli** olamaz, onun yerine bir kernel-function çalışır. process bitene kadar başka process'e izin verilmez
- Nonpreemptive kernel, **kernel veri yapıları üzerinde race condition** **oluşturmaz**, aynı anda bir process kernel içinde aktif durumdadır.

The main difference between preemptive and nonpreemptive kernel is that the preemptive kernel allows a process in execution in the kernel mode to be interrupted by some other process, while a nonpreemptive kernel does not allow a process in execution in the kernel mode to be interrupted by some other process

Kritik bölüm problemi

- **SMP (Symmetric Multiprocessing)** mimarisinde (her işlemci eş düzey işlem kapasitesine sahiptir.) **preemptive kernel tasarımı daha zordur.**
- Birden fazla kernel mode process, aynı anda farklı işlemcilerde çalışabilir.

- Preemptive kernel'in cevap verebilirliği (responsiveness) daha iyidir ve gerçek zamanlı uygulamalar için daha uygundur.

13

Konular

- Process senkronizasyonu
- Kritik bölüm problemi
- **Peterson çözümü**
- Senkronizasyon donanımı
- Mutex kilitlemeleri
- Semaforlar
- İzleyiciler
- Alternatif yaklaşımlar

14

Peterson çözümü

- Peterson çözümü, **yazılım tabanlı** kritik bölüm çözümüdür.
- P_i ve P_j process'leri için kritik bölüm çözümü aşağıdaki gibidir.

Bu process kritik kesime hazır.

Diğer process kritik kesime hazırsa öncelik ona verilir.

Sıra kendisine gelene kadar bekler.

Kritik kesimden çıkış bildirimi ($flag[i] = false$).

```
do {  
    flag[i] = true;  
    turn = j;  
    while (flag[j] && turn == j);  
  
    critical section  
  
    flag[i] = false;  
  
    remainder section  
}  
while (true);
```

- Peterson çözümü, P_i ve P_j process'leri için **iki veriyi paylaşarak** kullanır.

```
int turn;  
boolean flag[2];
```

15

Peterson çözümü

- Eğer $turn = i$ ise, kritik bölüme i process'i girecektir.
- $flag[]$ bitleri ise process'lerin kritik bölüme girmeye hazır durumunu gösterir.
- Eğer $flag[i] = true$ ise, i .process kritik bölümüne girmeye hazırdır.
- i .process $flag[i] = true$ **VE** $turn = i$ olunca kritik bölümüne girer.
- $turn$ değişkenini iki process'te aynı anda değiştirse bile, son değer alınır ve o process kritik bölüme girer (**mutual exclusion**).
- Kritik bölümü tamamlayan process kritik bölüme giriş isteğini iptal eder ve diğer process kritik bölüme girer (**progress**).
- Bir process kritik bölüme bir kez girdikten sonra sırayı diğerine aktarır (**bounded waiting**).

```
do {  
    flag[i] = true;  
    turn = j;  
    while (flag[j] && turn == j);  
  
    critical section  
  
    flag[i] = false;  
  
    remainder section  
}  
while (true);
```

16

Konular

- Process senkronizasyonu
- Kritik bölüm problemi
- Peterson çözümü
- **Senkronizasyon donanımı**
- Mutex kilitlenmeleri
- Semaforlar
- İzleyiciler
- Alternatif yaklaşımlar

17

Senkronizasyon donanımı

- Kritik bölüm problemi için çok sayıda donanım ve yazılım tabanlı çözüm vardır. **Bunlar, temel olarak kitleme (locking) tabanlı yaklaşımlardır.**
- **Tek işlemcili sistemlerde, interrupt'ların paylaşılmış veriye erişimi engellenirse, kritik bölüm problemi basit bir şekilde çözülebilir.**
- Bu sistemlerde, **komut sırası değiştirilmeden ve önceliklendirme yapmadan çalışma sağlanırsa kritik bölüm problemi ortaya çıkmaz.**
- Nonpreemptive kernel'ların sıklıkla kullandığı yaklaşımdır.
- **Bu yöntem çok işlemcili sistemlerde uygun çözüm değildir.**
- Çok işlemcili sistemlerde, **interrupt'ların disable/enable yapılması için tüm işlemcilere mesaj göndermek için zaman gereklidir** ve sistem performansı düşer.

18

Senkronizasyon donanımı

data

- Modern bilgisayar sistemlerinde, bir word içeriğini **test edip değiştirme** veya iki word içeriğini **yer değiştirme (swap)** işlemlerini **atomik** olarak yapan özel donanım komutları vardır.
- Test et ve değiştir komutu (atomik çalışır)** ile **karşılıklı dışlama (mutual exclusion)** yapan P_i process'i aşağıda verilmiştir.

```
boolean test_and_set(boolean *target) {  
    boolean rv = *target;  
    *target = true;  
    return rv;  
}
```

Mevcut değeri alındı ve geri döndürüldü.

Değeri true yapıldı.

lock = true

pass by reference

```
do {  
    while (test_and_set(&lock))  
        ; /* do nothing */  
    /* critical section */  
    lock = false;  
    /* remainder section */  
} while (true);
```

Değeri başlangıçta false.

lock == true
ise bekle
değilse CR gir

lock == true
oldu

lock'u sonraki
interruptların
CR kullanımı
için
false yap

19

0 iken gir ve 1 döndür bununla birlikte &lock değerini 1 yap ki
ben kritik alandayken baskısı kritik alana girmesin

Senkronizasyon donanımı

Shared Boolean variable lock initialized to FALSE; Each process has a local Boolean variable key

- Karşılaştır ve yer değiştir komutu (compare_and_swap)** ile **karşılıklı dışlama (mutual exclusion)** yapan P_i process'i aşağıda verilmiştir.

```
int compare_and_swap(int *value, int expected, int new_value) {  
    int temp = *value;  
    if (*value == expected)  
        *value = new_value;  
    return temp;  
}
```

Değeri başlangıçta 0.

pass by reference

Mevcut değeri alındı ve geri
döndürüldü.

Değeri değiştirildi.

lock = 1

```
do {  
    while (compare_and_swap(&lock, 0, 1) != 0)  
        ; /* do nothing */  
    /* critical section */  
    lock = 0;  
    /* remainder section */  
} while (true);
```

==1

Senkronizasyon donanımı

- Önceki algoritmalar karşılıklı dışlamayı sağlar, ancak **bounded-waiting** gereksinimini sağlamaz.
- Yandaki algoritma (P_i için çalışır) ile bounded-waiting karşılanır.
- Her process en fazla $(n-1)$ çalışma sonrasında sırayı alır.

```

boolean waiting[n];
boolean lock;

do {
    waiting[i] = true;
    key = true;
    while (waiting[i] && key)
        key = test_and_set(&lock);
    waiting[i] = false;

    /* critical section */

    j = (i + 1) % n;
    while ((j != i) && !waiting[j])
        j = (j + 1) % n;

    if (j == i)
        lock = false;
    else
        waiting[j] = false;

    /* remainder section */
} while (true);

```

bekleyen thread veya process kilit

same as peterso

j artarken yine i'ye dönüyorsa demekki bekleyen yok

Döngüden çıkmasını sağlar.

Kendisinden sonraki bekleyen process dairesel dizide aranıyor.

Bekleyen yok

Bekleyen var

P_j kritik bölüme girer.

Konular

- Process senkronizasyonu
- Kritik bölüm problemi
- Peterson çözümü
- Senkronizasyon donanımı
- **Mutex kilitlenmeleri**
- Semaforlar
- İzleyiciler
- Alternatif yaklaşımlar

22

Mutex kilitlemeleri

- **Donanım tabanlı** kritik bölüm çözümleri **karmaşıktır** ve **uygulama geliştirici tarafından erişilemez**.
- İşletim sistemi tasarımcıları, kritik bölüm problemi için yazılım araçları geliştirmişlerdir.
- En basit yazılım aracı **mutex (mutual exclusion) lock** aracıdır.
- Her process kritik bölüme girmek ve lock yapmak için izin ister (**acquire() function**).
- Kritik bölümünden çıktıktan sonra da lock durumu sonlandırılır (**release() function**).
- Lock durumunun uygun olup olmadığına karar vermek için bir **boolean değişken** kullanılır (**available**).

23

Mutex kilitlemeleri

- Aşağıda, **acquire()**, **release()** fonksiyonları ile **mutex lock** kullanılan **kritik bölüm çözümü verilmiştir**.

```
acquire() {  
    while (!available)  
        ; /* busy wait */  
    available = false;;  
}
```

```
release() {  
    available = true;  
}
```

```
do {  
    acquire lock  
    critical section  
    release lock  
    remainder section  
} while (true);
```

- Bir process, kritik bölümünde iken diğer tüm process'ler **acquire()** fonksiyonunda sürekli döngüdedirler (**spinlock**).

24

Konular

- Process senkronizasyonu
- Kritik bölüm problemi
- Peterson çözümü
- Senkronizasyon donanımı
- Mutex kilitlemeleri
- **Semaforlar**
- İzleyiciler
- Alternatif yaklaşımlar

25

Semaforlar

- **S semaforu** bir tamsayıdır ve sadece **wait()** ve **signal()** **atomik** işlemleri tarafından erişilebilir.
- Literatürde **wait()** işlemi **P** ile, **signal()** işlemi ise **V** ile gösterilir.
- **wait()** ve **signal()** işlemleri aşağıda verilmiştir.

```
wait(S) {  
    while (S <= 0)  
        ; // busy wait  
    S--;  
}
```

```
signal(S) {  
    S++;  
}
```

- **wait()** ile S'nin değeri azaltılır, **signal()** ile S'nin değeri artırılır.
- S üzerindeki wait() ve signal() işlemleri **kesintisiz (atomik) bir şekilde gerçekleştirilir**.

26

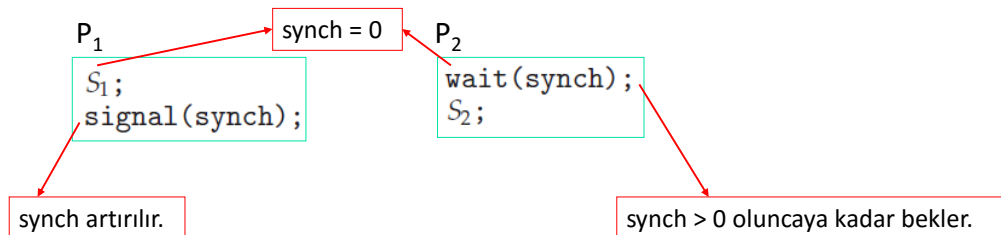
Semaforlar

- İşletim sistemleri, **sayan semafor (counting semaphore)** ve **ikilik semafor (binary semaphore)** kullanırlar.
- **Sayan semaforların değeri kısıtlı değildir.**
- **İkilik semaforların değeri 0 veya 1 olabilir.**
- İkilik semafor mutex lock gibi davranır.
- **Sayan semaforlar, belirli sayıdaki kaynağa erişimi denetlemek için kullanılır.** Sayan semafor kaynak sayısı ile başlatılır.
- Kaynağı kullanmak isteyen her **process semafor üzerinde wait() işlemi gerçekleştirir (sayaç azaltılır).**
- Bir **process kaynağı serbest bıraktığında ise signal() işlemi gerçekleştirir (sayaç artırılır).**
- **Semafor değeri = 0 olduğunda tüm kaynaklar kullanılır durumdadır.**

27

Semaforlar

- Semaforlar, **işlem bağımlılığı gibi farklı senkronizasyon problemlerinde de kullanılabilir.**
- Örneğin, P_2 process'indeki S_2 deyimi P_1 process'indeki S_1 deyiminden sonra çalışmak zorunda olsun.
- Örnekte P_1 ve P_2 için paylaşılan synch semaforu tanımlanmıştır.
- **synch semaforu başlangıçta 0 değerine sahiptir.**
- **P_1 ve P_2 içerisine eklenen deyimler aşağıda verilmiştir.**

28

Semaforlar

Semafor oluşturulması

- Mutex lock gibi semafordaki wait() ve signal() tanımları da **süresiz beklemeye neden olabilir.**
- Aşağıda örnek semafor tanımı verilmiştir:

```
typedef struct {  
    int value;  
    struct process *list;  
} semaphore;
```

- Her semafor bir tamsayı değeri ve process listesine sahiptir.
- **Bir process semaforu bekliyorsa process listesine eklenir.**
- Listedeki bir process signal() ile alınır ve çalıştırılır.

29

Semaforlar

Semafor oluşturulması

- Semafor için wait() ve signal() işlemleri aşağıdaki gibi tanımlanabilir:
- **block()** process'i **beklemeye alır**, **wakeup()** ise çalışmaya **devam ettirir.**

```
wait(semaphore *S) {  
    S->value--;  
    if (S->value < 0) {  
        add this process to S->list;  
        block();  
    }  
}
```

Negatif değer büyüklüğü bekleyen process sayısını gösterir.

```
signal(semaphore *S) {  
    S->value++;  
    if (S->value <= 0) {  
        remove a process P from S->list;  
        wakeup(P);  
    }  
}
```

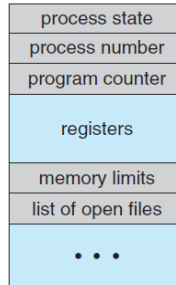
```
typedef struct {  
    int value;  
    struct process *list;  
} semaphore;
```

30

Semaforlar

Semafor oluşturulması

- Bekleyen process listesi, her process'in PCB (Process Control Block) linkiyle oluřturulabilir.

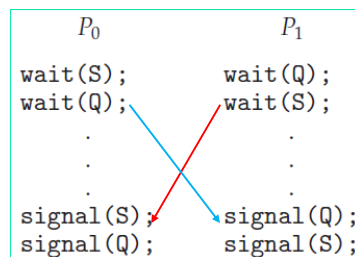
- Her semafor bir tamsayı ile PCB pointer'ına sahiptir.
- Bounded waiting için FIFO kuyruk oluşturulur.
- FIFO kuyruk yapısının dışında **priority queue** yapısı da oluşturulabilir.
- Semafor işlemlerinin atomik olarak çalıştırılması gereklidir.

31

Semaforlar

Kilitlenme (Deadlock)

- Bir process'in beklemesine bağlı olarak, iki veya daha çok process'in sonsuza kadar beklemesine **kilitlenme (deadlock)** denir.
- Aşağıdaki P_0 ve P_1 process'leri, **S** ve **Q** semaforlarına erişmektedir.

- P_0 wait(S) ve P_1 wait(Q) işlemlerini aynı anda alıştırsın.
- P_0 wait(Q)'yu çalıştırırken, P_1 wait(S)'yi çalıştırır.
- P_0 wait(Q)'da, P_1 wait(S)'de kilitlenir.

32

Konular

- Process senkronizasyonu
- Kritik bölüm problemi
- Peterson çözümü
- Senkronizasyon donanımı
- Mutex kilitlenmeleri
- Semaforlar
- İzleyiciler
- Alternatif yaklaşımlar

33

İzleyiciler

- Semaforlar kullanıldığında da senkronizasyon hataları olabilmektedir.
- Tüm process'lerin **kritik bölüme girmeden önce wait()**, **girdikten sonra ise signal() işlemlerini** yapmaları gereklidir.
- **Program geliştirici bu sıraya dikkat etmezse, iki veya daha fazla process aynı anda kritik bölüme girebilir.**
- Bu durumlar programcılar arasında yeterli işbirliği olmadığı durumlarda da olabilmektedir.
- Kritik bölüm problemine ilişkin tasarımda oluşan sorunlardan dolayı **kilitlenmeler** veya **eşzamanlı erişimden dolayı yanlış sonuçlar** ortaya çıkabilmektedir.

34

İzleyiciler

- **wait()** ile **signal()** yer değişirse, aşağıdaki çalışma ortaya çıkar.

```
signal(mutex);  
...  
critical section  
...  
wait(mutex);
```

- Örnekte **birden fazla process kritik bölüme aynı anda girebilir.**
- **signal()** yerine **wait()** yazılırsa aşağıdaki çalışma ortaya çıkar.

```
wait(mutex);  
...  
critical section  
...  
wait(mutex);
```

- Bu durumda da **deadlock oluşur.**
- **wait()** veya **signal()** unutulursa, karşılıklı dışlama yapılamaz veya deadlock oluşur.

35

İzleyiciler

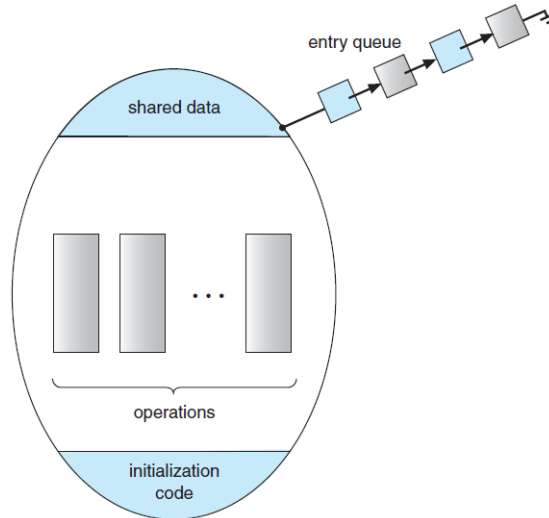
- Programcıdan kaynaklanabilecek bu hataların giderilmesi için **izleyici (monitor)** kullanılır.
- **monitor içinde tanımlanan bir fonksiyon**, sadece **monitor içinde tanımlanan değişkenlere** ve **kendi parametrelerine erişebilir.**
- **Monitor içindeki fonksiyonlardan sadece bir tanesi aynı anda aktif olabilir.**

```
monitor monitor name  
{  
    /* shared variable declarations */  
  
    function P1 ( . . . ) {  
        . . .  
    }  
  
    function P2 ( . . . ) {  
        . . .  
    }  
  
    .  
    .  
    .  
    function Pn ( . . . ) {  
        . . .  
    }  
  
    initialization_code ( . . . ) {  
        . . .  
    }  
}
```

36

İzleyiciler

- Programcının senkronizasyon kısıtlarını yazması gerekli değildir.

37

İzleyiciler

- Programcı işe veya **değişkene özel senkronizasyon** oluşturmak için durum değişkenleri oluşturabilir.

condition x, y

- Sadece **bir durum değişkenine bağlı çalışan** wait() ve signal() işlemleri tanımlanabilir.

x.signal() x'i bekleyen listedeki diğer process'e geç

x.wait() ;

ile x durum değişkenine bağlı bir process beklemeye alınır.

x.signal() ;

ile x durum değişkenine bağlı beklemekte olan bir process çalışmaya devam eder.

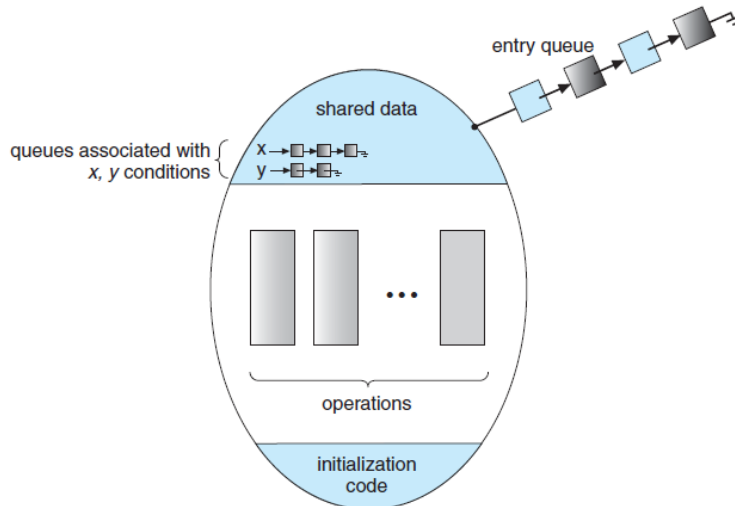
38

İzleyiciler

- **x .signal()** işlemini bir **P** process'i başlatmış olsun. Aynı anda, **x** durumuna bağlı beklemekte olan bir **Q** process'i olsun.
- **Q process'i** çalışmaya başladığında, tekrar işlem yapmak isterse **P process'i** beklemek zorundadır.
- Aksi durumda, monitör içindeki P ve Q aynı anda aktif olur.
- Bu durumda iki olasılık vardır:
 - **Signal and wait:** P process'i, Q process'inin monitör'den ayrılmasını veya başka bir duruma geçmesini bekler.
 - **Signal and continue:** Q process'i, P process'inin monitör'den ayrılmasını veya başka bir duruma geçmesini bekler.

İzleyiciler

- **x** ve **y** durum değişkenlerine bağlı process'lerin monitör içinde çalışması.

Konular

- Process senkronizasyonu
- Kritik bölüm problemi
- Peterson çözümü
- Senkronizasyon donanımı
- Mutex kilitlemeleri
- Semaforlar
- İzleyiciler
- Alternatif yaklaşımlar

41

Alternatif yaklaşımlar

Transactional memory

- **Multicore sistemlerde, mutex lock, semafor gibi mekanizmalarda deadlock gibi problemlerin oluşma riski bulunmaktadır.**
- Bunun yanı sıra, **thread sayısı arttıkça deadlock problemlerinin ortaya çıkma olasılığı artmaktadır.**
- **Klasik mutex lock (veya semafor)** kullanılarak paylaşılmış veride güncelleme yapan **update()** fonksiyonu aşağıdaki gibi yazılabilir.

```
void update ()
{
    acquire();

    /* modify shared data */

    release();
}
```

42

Alternatif yaklaşımlar

Transactional memory

- Klasik kilitleme yöntemlerine alternatif olarak **programlama dillerine yeni özellikler eklenmiştir.**
- Örneğin, **atomic(S)** kullanılarak **S işlemlerinin tümünün transaction olarak gerçekleştirilmesi sağlanır.**

```
void update ()
{
    atomic {
        /* modify shared data */
    }
}
```

- **Lock işlemine gerek kalmadan ve kilitleme olmadan işlem tamamlanır.**

43

Alternatif yaklaşımlar

OpenMP (Open Multi-Processing)

- OpenMP, C, C++ ve Fortran için compiler direktiflerinden oluşan API'dir.
- OpenMP, paylaşılmış hafızada eşzamanlı çalışmayı destekler.
- OpenMP, **#pragma omp critical** komutu ile kritik bölümü belirler ve aynı anda sadece bir thread çalışmasına izin verir.

```
void update(int value)
{
    #pragma omp critical
    {
        counter += value;
    }
}
```

44